

kumanovske zemlje. Poljub, ki ga je po končanem govoru dal našemu Supančiču, naj ga bo deležen vsak Slovenec, ki mu je enotna država največji ideal.

Čarsko Skopljje.

Po kratkem veselju v Kumanovem kratka vožnja in čarsko Skopljje. Na postaji tovariši, delegati pevskih društev in občinstvo. Prav kmalu smo varno nastanjeni, ali ni nam za počitek, in Bog ve, kdaj bomo zopet v tem mestu, ki si je v starem delu na levem bregu Vardarja ohranilo tipičen orientalski značaj. Stari Dušanov most loči prošlost od sedanjosti in prihodnosti. V turškem delu so ob ozkih ulicah tipične nizke turške hiše in prodajalne, v katerih kupiš za malo denarja veliko lepih spominčkov. Po cestah bule, cigani, črni Arnavti, Turki in Cincari. Nov del je moderen v vsem: hoteli, kavarne evropskega stila, cerkve in moderna postaja.

Mesto orientalske barvitosti nam je zapustilo najlepše višje, veličasten pa nam bo ostal za vedno oficirski dom, v katerem smo imeli sicer svoj zadnji, a najelitnejši nastop. Dvorana iz pravljice, lestenci po 80.000 Din, poraba toka za en večer 900 Din! Kakor v sanjah smo stali v tem zakletem gradu in pred zelo izbranim občinstvom absolvirali svoj program. Bil je tu komandant armije general Milan Ječmenić, metropolit Josif, francoski, češkoslovaški in albanski konzuli, dr. Anton Kordin v zastopstvu katoliškega škofa dr. Gnidovca; pomočnik bana D. Nešić, načelnik prosvetnega oddelka banske uprave S. Mar-

ković, zastopniki pevskih in drugih društev, veliko število vojaštva in drugega občinstva. Muzikalno poslušalstvo je do dobrega razumelo vsako posamezno skladbo in s finim čutom za lepo petje nagajalo lepo prednašanje slov. umetne in narodne pesmi. Ponoviti smo morali, da je ploskanje ponehalo. Konec v tej dvorani nas je sprostilo vseh skrbi in veselilo smo se že doma, ki je bil pa še tisoč kilometrov od nas in nam ni branil, da si nismo ogledali malo »orientalske noči«.

Končali smo svojo pot v »Hramu Slave«. Povsod po poti smo videli spomenike, ki jih je hvala človeku postavil junakom, a to svetišče je eno izmed največjih počivališč srbskih vojakov, ki so padli za svobodo. Cerkvica sredi pokopališča, v notranjosti krasne freske in lestenci, izdelani iz posameznih delov orožja in municije, v spodnjih prostorih pa ostanki 3200 herojev... Sem smo položili slovenski učitelji lep venec z napisom »Graditelj Jugoslavije — Učiteljski pevski zbor — Ljubljana.« Vojska Milana Pertota in Supančiča je končala svoje delo.

Vračali smo se nazaj po isti poti, srečevali tovariše s hvalnimi pogledi in gledali smo iste zgodovinske kraje. Vračali smo se z večjo voljo pomagati svojim južnim tovarišem pri težkem delu; vračali nekako prerajeni in prikrepčeni z novim zaupanjem v moč svoje mlade države, prepričani, da bo mogoča samo tedaj, kadar si bomo Slovenci, Srbi in Hrvatje — resnični bratje!

Rupnik Vinko, Ljubljana

† Josip Lapajne

Žalostinka

(Josipu Lapajneju v spomin.)

Ugasnil blesk je Tvojega očesa, srca je plemenitega zastal utrip; dosegla roka več ne bo peresa, da borec bi boril se slednji hip.

Pretožne pesmi peli so zvonovi, nasula cvetja je na zadnjo pot pomlad, a tam med nemimi grobovi, zazeval je pred nas prepad... Ob grobu Tvojem vsi smo bridko začutili: kaj si nam bil in kaj s Teboj smo izgubili.

Zakaj baš Ti si moral nam umreti? Zakaj pustil si nas osiroteni? Čuj, mentor, nas! Naj volja kremenita in delo Tvoje v nas naprej živita!

Ob vzhodu svojih ljubljenskih gorah že sanjaš svoje smrtne sanje; saj ne dosega več jih hrup svetla; ljubav se naša zgrinja nanje.

M. B.

Prijatelju v spomin

Težko je pisati nekrolog prijatelju, vzgojitelju in učitelju tov. Lapajneju Josipu, ko ga še tako živo vidimo pred seboj, polnega dela, borbe, pa tudi polnega dobrote, usmiljenja in odpuščanja. Skoro ne moremo verjeti, da je neznatna rana na glavi, ki jo je dobil v minulih velikih počitnicah na avtobusni vožnji, pretrgala nit življenja njemu, ki je bil še sredi življenja tako voljan živeti in delati. Saj je šele komaj par tednov, ko se je na cerkljanskem pokopališču poslavljaval od svojega in očetovega prijatelja, nad vse do brega, čez 80 let starega učitelja Zamana. Ko se je ob grobu pokojnega tovariša Zirkelbacha poslavljaval, tedaj je že nekako slutil smrt. Je rekel: »Kdo pride prvi za Teboj? Morda bom to jaz?!« Njegove slutnje so se uresničile. Odšel je tja odkoder ni več vrnitve.

Pokojnik je bil markantna osebnost v vrstah učiteljskega stanu. Ze na učiteljsku je kazal veliko nadarjenost ter veselje do glasbe. S pokojnim Emilom Adamičem, katerega sošolec je bil, je ustanovil pevski kvartet, za katerega je Adamič skladal prve pesmi. Pri tem kvartetu se je zlasti uveljavljal s svojim lepim glasom. Dve leti je posejal šolo Glasbene matice. Glasbeni strokovnjaki so mu svetovali, da bi se popolnoma posvetil glasbi, toda njega je vlekle iz mesta ljubezen do učiteljskega poklica, kateremu je tako zvesto služil. L. 1899. je nastopil prvo učiteljsko službo v Cerkljah, kjer je nepretrgoma služboval, brez vsakršnega dopusta, do svoje smrti. V Cerkljah se je tudi priženil na lepo posestvo župana in učitelja Vavkna, uvaževanega našega skladatelja. Po naravi silno nadarjen je z vso silo svojega temperamenta delal za prosep šole in ljudstva. Nad 37 let je vzgajal in učil šolsko mladino v Cerkljah. Rod za rodom je prihajal in odhajal iz njegovih rok, ki so bile polne dobrote in pravega vzgojnega poslanstva.

Bil je velik ljubitelj prirode, zato je uporabljal pri pouku in vzgoji metode, ki so bile polne življenja in življenjske bližine, metode, o katerih nekateri mislijo, da so šele danes moderne postale. Njegovo učiteljsko geslo je bilo: Iz življenja za življenje. Parkrat mu je šolska oblast poverila tudi nadzorovanje šol kranjskega okraja. Ob tej priložnosti je izkazal za pravega učiteljskega mentorja, odličnega predstojnika in tovariša.

Kot ljubitelj mladine je imel prav posebno veselje do mladinskih prirediteljev. Za take prilike je sam zlagal pesmi, pisal igrokaze, vodil mladinsko petje. Tudi drugače je mnogo pisal. Njegovi spisi so objavljeni v najrazličnejših listih in šolskih knjigah.

Bogati so tudi njegovi sadovi na izvenšolskem polju. Sam gospodarsko izkušen in nabožen je v nešteti predavanjih in spisih vnel v navduševala kmetovalce za umno

gospodarstvo. Bil je ustanovitelj in dolgoletni tajnik pašniške zadruge pri Sv. Ambrožu. Ureditev Kriške planine je njegova zasluga. Tudi ponosni dom na Krvavcu ga šteje med svoje sograditelje.

Neprecenljive so njegove zasluge za stanovsko organizacijo. Kot večleten pobornik stanovskih idej je zlasti širil stanovsko zavest in čast, kjer ni poznal nikakih kompromisov. Kot izvrsten govornik je znal s sugestivno močjo vplivati, da ga je vsakdo rad poslušal in mu sledil. Kolikokrat je s svojo živo besedo rešil situacijo, ki se je marsikomu zdela nerešljiva. Naša stanovska zborovanja ga bodo težko pogrešala, v kranjskem okraju pa je z njegovo smrtjo nastala vrzel, ki bo nenadomestljiva.

Po svojem značaju je bil Lapajne Josip borben, a sila dober. Ako bi njega kdo sodil le po njegovem temperamentu, ki je bil posledica njegovega čustvenega nastojanja, bi ga napačno sodil. Oni, ki smo z njim dolgo vrsto let sodelovali, vemo, da se je na videz za trdo skorjo skrivalo mehko in dobro, včasih prav otroško srce, ki je bilo pripravljeno vselej, ob vsaki priložnosti in vsakomur pomagati, svetovati, pa tudi odpuščati. Morda ga je njegov temperament, njegova borbenost speljala včasih predaleč, toda vselej se je znašel in ob dani priložnosti pokazal celega moža. Sovražil je krivico, nepoštenje in dvojnoličnost, zato je bil neizprosno nasprotnik vsem, ki so hoteli v kalnem ribariti. Tovariš — kakršnih je malo med nami!

Končana je sedaj njegova življenjska pot, strto je njegovo srce. njegova močna beseda, ki je tolikokrat donela po naših zborovanjih je za vedno utihnila.

Dragi Jože!

Še pred par dnevi sva bila skupaj. Čeprav bolan, si še vedno snoval načrte, kako bi bolje koristil svoji družini in narodu, snoval si načrte za nove podvige učiteljskega stanu, kateremu si odlično služil. Vendar v Tvojih očeh ni bilo več tistega živega ognja, bile so trudne ter so razodevale Tvojo duševno in telesno bol. Kako hitro si nas zapustil, niti poslovi se nisi utegnil in nam reči zadnji zbogom! Poslovil si se edino od Tvojega ljubljanskega Krvavca, na katerega si tolikokrat zahajal v bridkostih in težavah iskat tolažbe in miru. Poslovil si se od naših planin, od mogočnih gorskih vrhov, s katerih so zle Tvoje oči tolikokrat in občudovale krasoto božjo. Ko si tolikokrat občudoval največja stvarstva božja, Ti je gotovo stopil pred obličje tudi On, ki ga Ti v svojem življenju nisi nikdar zatajil.

Ob vzhodu Krvavca, ob vzhodu prelestnih planin bo počivalo Tvoje truplo in Tvoj dom na Krvavcu bo zaman čakal svojega gospodarja. Na Tvoj grob bo leto za letom nosila cerkljanska mladina lepega planinskega cvetja in zelenja. Nad grobom bo pa rastla roža, roža nevenljiva in nevidna, večno lepa roža hvalečnosti in spoštovanja vseh onih sre, katerim voditelj, učitelj in vzgojitelj si bil Ti.

—t.

Ob odprtem grobu

(Govor tov. Metoda Kumlja.)

Žalostna dolžnost me je poklicala pred ta prerani grob, v katerega ne lega le prijatelj in tovariš, temveč tudi močan steber jugoslovanskega uč. združenja. Zato mi je tem težje pri srcu, ko se v imenu JUU poslavljam od borce, ki je kakor hrast stal na braniku za ugled svojega stanu, za njegovo čast in poštenje, za njegovo lepšo bodočnost. Nikoli ni okleval, nikoli omahoval. Preživel je nešteto viharjev, a niso ga mogli omajati. In ta trdnost značaja, njegova globoka vera v zmago nesebičnega dela, njegova ljubezen do lastnega stanu — vse to je moralo roditi uspeh. S tovariši, sorodniki po mišljenju in po trdnosti značaja je soustvarjal temelje učiteljskemu združenju, ki nosi na svojem praporu isto geslo, ki si ga je tudi zase po-

stavil tovariš Lapajne t. j. nesebično delo za boljšo bodočnost učiteljskega stanu.

Dragi tovariš in sobojnik! V Ljubljani veje danes žalna zastava z Učiteljskega doma, ki si ga pomagal ustvariti in za katerega si žrtvoval toliko energij! Ni se še tako razmahnil, kakor si želel. Komaj v začetku svojega razvoja je! In tudi za ta začetek gre v dobri meri hvala Tebi, Dragi tovariš Jože! Ne Ti, ne mi nismo pričakovali, da Ti bo neizprosna smrt nenadoma skopala ta majhen in tih dom, v katerem boš počival na vekomaj. Vse prehitro je prišla neizprosna usoda. Težko nam je ob misli, da boš odslej ležal uklenjen v ta košček zemlje tih in miren, ko je bilo vendar tolike življenjske sile v Tebi.

Anketa o vajeniškem vprašanju

Stališče JUU sekcije za dravsko banovino

Delavska zbornica v Ljubljani je sklicala posebno anketo o vajeniških vprašanjih. Ta anketa se je vršila 25. marca v dvorani Delavske zbornice in so ji prisostvovali zastopniki zbornice TOI, zastopniki strokovnih organizacij mojstrov in delavstva, voditelji strokovnih nadaljevalnih šol in tudi zastopniki sekcije JUU za dravsko banovino.

Na tej anketi je bilo podano sledeče naše stališče:

Sekcija JUU za dravsko banovino pozdravlja sklicanje današnje ankete kakor tudi vsako stremenje merodajnih faktorjev, povzdigniti moralno vzgojo in praktično izvežbanje vajencev, ki bodo kot pomočniki in mojstri v svoji stroki napredovali le tedaj, če se bodo teoretično izobrazili v strokovno nadaljevalnih šolah, praktično pa izvežbali v delavnicah, urejenih v samostojnih šolskih zgradbah. Pogoji za izvedbo programa, ki je predložen današnji anketi mora biti:

Pedagoško-didaktična in strokovna izobrazba vseh učiteljev. Tudi učitelji z akademsko izobrazbo bodo mogli uspešno voditi strokovne nadaljevalne šole in na njih z uspehom poučevati le tedaj, ako se bodo v posebnih pedagoških tečajih seznanili z duševnostjo vajenca; saj tudi osnovno šolski učitelji morajo obiskovati posebne strokovne tečaje za izobrazbo iz tako zvanih strokovnih predmetov. Osnovnošolski učitelji bodo še nadalje ostali najboljši vzgojitelji vajencev na strokovno nadaljevalnih šolah, ker poznajo vajence, ki spadajo že po zakonu o narodnih šolah tudi po dovršeni osnovnošolski dobi v delokrog učiteljskega dela na narodnem izobraževanju. Sekcija priporoča spremembo členov 48. in 50. uredbe o organiziranju strokovno nadaljevalnega šolstva, ker postavlja učitelje narodnih šol na zadnje mesto. Tudi se ne more sekcija JUU za dravsko banovino strinjati z izjavami v banovinskem šolskem odboru za strokovno nadaljevalne šole, češ, da so učitelji narodnih šol, včetrvi celo meščanskošolske učitelje, nekvalificirani. Sekcija tudi odklanja izjavo člana banovinskega šolskega odbora, da se je enkrat za vselej ugotovilo, da strokovno nadaljevalne šole niso nikak monopol za osnovno šolsko učiteljstvo.

Tako mnenje o osnovnošolskem učiteljstvu je ustvarilo popolno nepoznavanje strokovno nadaljevalnega šolstva. 30 letnega dela osnovnošolskega učiteljstva v obrtno nadaljevalnih šolah pa ne more zasenčiti nobena nestvarna in neutemeljena izjava. Učiteljstvo je obrtno nadaljevalno šolo ustvarilo, jo organiziralo in tudi še nadalje rado sodeluje pri reorganiziranju in napredku te panoge naše prosvete.

Ker je danes na strokovno nadaljevalnih šolah le malo vajencev z zadovoljivo izobrazbo, ne sme strokovno nadaljevalna šola postati nikaka srednja ali delovodska šola. Zato moramo postopek pri pouku prilagoditi učenčevi individualnosti. Naše strokovno na-

Težko nam je ob pogledu na to odprto jamo, ki sprejema vase Tvoje telo. Tolaži nas edino zavest, da ležiš v domači zemlji, ki si jo tako ljubil in katero si učil še druge ljubiti, da ležiš pod zasneženim Krvavcem, na katerega si bil tako tesno navezan; tolaži nas, da ležiš in počivaš sredi rojakov, katerim si vzgojil mlade generacije. Morda bodo baš pod vplivom Tvojega značaja vstali iz teh generacij kladivarji nove bodočnosti. To in pa Tvoje vztrajno, nesebično in uspešno delo za učiteljstvo in učiteljsko organizacijo bo najlepši spomenik na grobu Tvojega spomina. Počivaj v miru, dragi tovariš! Čast in hvala Tvojemu delu! Slava Tvojemu spominu!

daljevalno šolstvo ne moremo vzporejati s strokovnim nadaljevalnim šolstvom drugih držav, zlasti s češkoslovaškim, to pa zato, ker moramo vedno upoštevati, da prihajajo na strokovno nadaljevalne šole v drugih državah vajenci z nižjo srednješolsko izobrazbo. Napredka v strokovno nadaljevalnih šolah ne bomo mogli doseči pri nas tako naglo kakor na Češkem. Po vzoru češkega strokovnega šolstva ne bomo mogli preurediti naših šol vsaj toliko časa, dokler bodo naši vajenci prihajali v obrt po večini z nepopolno osnovnošolsko izobrazbo. Zaradi tega bi prenel korak v tej smeri pomenil prej zastoj nego napredek. Tudi v uredbi se je zavzelo napačno stališče s tem, da vajenci, ki so dovršili nižjo srednjo šolo, niso več obvezni obiskovati strokovno nadaljevalne šole, ker da so teoretično že usposobljeni za polaganje pomočniških izpitov.

Vajencu je potrebna tudi etična vzgoja, sicer bo vklopljen v človeško družbo kot surova, neobdelana materija.

Pri vzgoji in pouku vajencev moramo imeti v vidu zlasti deželo, ki daje v mnogih primerih še vedno kader zdravih, skrajno marljivih, vestnih, dostojnih in zlasti za praktične predmete zelo večjih vajencev.

Današnja anketa naj priporoča kraljevski banški upravi revizijo uredbe (Službeni list kr. banske uprave dravske banovine, dne 27. februarja 1935., 17. kos), ki naj se izvrši z zasluskanjem in upoštevanjem mnenja učiteljev na teh šolah. Zato naj kraljevska banška uprava pozove učiteljske zbore strokovno nadaljevalnih šol, da stavijo predloge za primerne spremembe. Tudi učni program naj obdelajo lokalne učiteljske konference. To je potrebno, ker se bojimo, da bomo prešli sicer preveč v srednješolski način poučevanja. Vsa snov pouka mora biti podana učencem na lahek in razumljiv način, da jo morejo vajenci dobro osvojiti in obdržati. Le tako je šola res koristna in so upravičeni tudi izdatki zanjo. Pri tej priložnosti moramo ugotoviti, da je današnja strokovno nadaljevalna šola mnogo dražja institucija kot prejšnja, kljub temu, da so se honorarji osnovnošolskemu učiteljstvu znižali.

Uredba o strokovno nadaljevalnem šolstvu bi morala biti samo okvirna. Le za kraje, kjer se pojavljajo prvi početki strokovno nadaljevalnih šol, pomeni sedanja uredba pridobitev v napredku. Vse stroške nadaljevalnih šol naj prevzame banovina, ker sicer bodo neizvedljivi vsi načrti, stavljeni na današnji anketi na dnevni red. Mnoge občine ne zmorejo prevelikih davčev, zato je denarna pomoč banovine, države, trgovske in obrtne zbornice, industrije itd. nujno potrebna.

Končno pripominjamo, da smatramo za nujno potrebno temeljito proučitev socialnega stanja in tudi predizobrazbe prav vseh vajencev. Šele potem bodo dani pogoji za uspešno reorganizacijo strokovno nadaljevalnega šolstva.

Učiteljski pokret

Sestanek študijskega odseka „Učit. pokreta“ v Ptuj

Četrty sestanek študijskega odseka bo v nedeljo 11. aprila ob 10. uri v pritličju Mladike. Dnevni red:

1. Situacijsko poročilo — tov. Šegula.
2. Spremembe zakona o nar. šolah. — tov. Vizjak.
3. Slučajnosti.

K sestanku vabimo tudi vse tov. šol. upravitelje in ostale zainteresirane, ki jih prosimo, da smatrajo to kot redno povabilo. Na sestanku se bo obravnaval sekcijski predlog o reformi zakona. Tovariši naj na domačih učiteljskih konferencah predhodno razpravljajo o spremembah ter prinesejo konkretne spreminjavalne predloge s seboj.

Splošne vesti

TOVARIŠU

VINKU STOKLASU V SPOMIN!

Vrsto »starih šolnikov« se redčijo. V začetku meseca marca je omagal g. Vinko Stoklasa, nadučitelj v poklju. Dolgo se je upiral smrti, nered se je ločil od svojega idiličnega posestva v Zgornjem Leskovcu v bližini šole, kjer je delal v svojem vinogradu, vzornem sadovnjaku in čebelnjaku.

Rojen je bil dne 22. marca 1866. leta. Ze leta 1884. je dovršil učiteljske in 15. julija 1884. leta nastopil službo suplenta v Vitanju. Služboval je še v Zetalah, pri Sv. Roku pri Rogatecu in v Leskovcu v Halozah, kjer je služboval polnih 31 let do svoje upokojitve leta 1924.

Za svoje vzorno in vsestransko delo je prejel mnogo pohval, priznanj in diplom. Neumorno se je trudil, da Halozce gospodarsko in prosvetno dvigne, ter je tej pokrajini posvetil skoro vse svoje življenje. Lepa šolska palača s prostranimi prostori in zdravimi

stanovanji za vse učiteljstvo ter zlati napis v veži šolskega poslopja so priča o njegovem delu.

Kot človek je bil zvest in odkrit tovariš, prijeten družabnik in dvotipen mož.

Dragi tovariš Vinko! Svetili se bodo vrhovi naših vinskih gričev, ki si jim bil v podnožju, kjer si živel in delal, gledali bodo na tvojo gomilo sladko! Pa če tudi ne posije žarek sonca v temo groba, predl bo temo žarek spomina tvojih hvaležnih učencev in učenk, žarek spomina tvojih tovarišev in prijateljev.

Slava tvojemu spominu!

V. C.

Pošiljajte naročnino za »Potopnika« na ček. račun štev. 11.153 in ne na položnicah Učiteljske tiskarne.